

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

LƯƠNG HIẾU HẠ

MỘT SỐ LỖI PHÁT ÂM TIẾNG VIỆT
CỦA SINH VIÊN HỌC VIỆN SƯ PHẠM
QUẢNG TÂY TRUNG QUỐC

LUẬN VĂN THẠC SĨ
NGÔN NGỮ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

Thái Nguyên - 2015

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

LƯƠNG HIẾU HẠ

MỘT SỐ LỖI PHÁT ÂM TIẾNG VIỆT
CỦA SINH VIÊN HỌC VIỆN SƯ PHẠM
QUẢNG TÂY TRUNG QUỐC

Chuyên ngành: Ngôn ngữ Việt Nam

Mã số: 60.22.01.02

LUẬN VĂN THẠC SĨ
NGÔN NGỮ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

Người hướng dẫn khoa học: PGS. TS Đào Thị Vân

Thái Nguyên - 2015

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan Luận văn này là do tôi viết. Mọi số liệu, tư liệu cũng như kết quả nghiên cứu là của riêng tôi.

Tôi xin chịu trách nhiệm về lời cam đoan này.

Thái Nguyên, tháng 9 năm 2015

Người cam đoan

Lương Hữu Hạ

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Mục lục	ii
Danh mục các bảng.....	iii
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề.....	2
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	5
4. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu	5
5. Các phương pháp nghiên cứu	6
6. Đóng góp của luận văn	6
7. Cấu trúc của luận văn	7
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN	8
1.1. Khái quát về ngữ âm.....	8
1.1.1. Khái niệm ngữ âm	8
1.1.2. Khái niệm âm tiết và âm tiết tiếng Việt.....	8
1.2. Khái quát về lỗi sử dụng ngoại ngữ.....	9
1.2.1. Khái niệm lỗi sử dụng ngoại ngữ	9
1.2.2. Một số quan niệm về lỗi sử dụng L2	10
1.2.3. Các cách phân loại lỗi.....	23
1.3. Sơ lược về lỗi phát âm ngôn ngữ.....	28
1.3.1. Khái niệm mắc lỗi phát âm ngôn ngữ	28
1.3.2. Quan điểm của luận văn về phát âm tiếng Việt mắc lỗi.....	28
1.4. Tiểu kết	29
Chương 2. THỰC TRẠNG LỖI PHÁT ÂM TIẾNG VIỆT CỦA SINH VIÊN HỌC VIỆN SƯ PHẠM QUẢNG TÂY, TRUNG QUỐC	31
2.1. Trình độ phát âm tiếng Việt của sinh viên Học viện Sư phạm Quảng Tây, Trung Quốc.....	31
2.1.1. Nhận xét chung	31
2.1.2. Kết quả cụ thể	33

2.2. Miêu tả lỗi phát âm tiếng Việt của sinh viên Học viện Sư phạm Quảng Tây, Trung Quốc.....	34
2.2.1. Lỗi phát âm phụ âm đầu	34
2.2.2. Lỗi phát âm âm đệm	40
2.2.3. Lỗi phát âm âm chính	41
2.2.4. Lỗi phát âm hệ thống âm cuối	48
2.2.5. Lỗi phát âm thanh điệu	52
2.2.6. Lỗi phát âm tổng hợp.....	60
2.3. Tiểu kết	63
Chương 3. NGUYÊN NHÂN SINH VIÊN TRUNG QUỐC PHÁT ÂM TIẾNG VIỆT MẮC LỖI, HƯỚNG SỬA LỖI	64
3.1. Nguyên nhân sinh viên Trung Quốc phát âm tiếng Việt mắc lỗi.....	64
3.1.1. Nguyên nhân thứ nhất: Do hiểu biết ngôn ngữ đích (L2) của người học còn hạn chế	65
3.1.2. Nguyên nhân thứ hai: Do sự khác biệt giữa ngôn ngữ nguồn (L1) và ngôn ngữ đích (L2) dẫn tới lỗi chuyển di tiêu cực từ L1 (ở đây là tiếng Hán) sang L2 (ở đây là tiếng Việt)	67
3.1.3. Lỗi do ý thức sử dụng ngôn ngữ của người học chưa tốt.....	70
3.1.4. Lỗi phát âm tiếng Việt do bộ máy phát âm của người học có khiếm khuyết... ..	71
3.1.5. Sinh viên Trung Quốc phát âm tiếng Việt mắc lỗi do thói quen phát âm không đúng	72
3.1.6. Do người dạy tiếng Việt cho sinh viên phát âm chưa chuẩn.....	72
3.2. Về vấn đề sửa câu mắc lỗi cho người học L2	73
3.2.1. Nguyên tắc sửa lỗi	73
3.2.2. Quy trình sửa lỗi	74
3.3. Tiểu kết	81
KẾT LUẬN.....	82
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	85
PHỤ LỤC	90

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1: Bảng tổng kết trình độ phát âm tiếng Việt của sinh viên HVSP Quảng Tây, Trung Quốc.....	33
Bảng 2.2: Bảng phát âm phụ âm đầu mắc lỗi theo kiểu biến âm của sinh viên HVSP Quảng Tây, TQ.....	38
Bảng 2.3: Bảng phát âm phụ âm đầu mắc lỗi theo kiểu lược bỏ phụ âm đầu của sinh viên HVSP Quảng Tây, TQ	39
Bảng 2.4	41
Bảng 2.5: Bảng tổng kết lỗi phát âm các nguyên âm đôi.....	43
Bảng 2.6: Bảng tổng kết lỗi phát âm các nguyên âm ngắn trong tiếng Việt của sinh viên Học viện Sư phạm Quảng Tây, Trung Quốc.....	45
Bảng 2.7: Bảng tổng kết các âm vị nguyên âm đơn dài TV mà sinh viên HVSP Quảng Tây phát âm không đúng	47
Bảng 2.8: Bảng tổng kết các phụ âm cuối sinh viên Trung Quốc phát âm mắc lỗi theo kiểu biến âm.....	51
Bảng 2.9: Bảng tổng kết các phụ âm cuối mắc lỗi theo kiểu lược bỏ âm trong âm tiết.....	52
Bảng 2.10: Bảng tổng kết lỗi phát âm thanh điệu tiếng Việt của sinh viên HVSP Quảng Tây, Trung Quốc	54

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

1.1. Trong xu thế hội nhập kinh tế toàn cầu ngày một phát triển, việc giao lưu văn hóa giữa các nước cũng mở rộng không ngừng. Trong mấy năm gần đây, sinh viên các nước đi du học khá đông, trong đó có nhiều sinh viên Việt Nam sang Trung Quốc học và ngược lại, số sinh viên Trung Quốc sang du học ở Việt Nam cũng không phải là ít.

1.2. Kết quả khảo sát của chúng tôi cho thấy, du học sinh Trung Quốc mắc lỗi sử dụng tiếng Việt khá nhiều và khá đa dạng, đặc biệt là lỗi phát âm.

Có nhiều nguyên nhân dẫn đến lỗi sử dụng ngôn ngữ thứ hai (L2). Ngoài những nguyên nhân như yếu tố văn hóa, yếu tố người dạy, yếu tố sinh lí hay ý thức của người học, v.v... còn có một nguyên nhân quan trọng không thể không nói đến, đó là do chuyển di từ ngôn ngữ thứ nhất (L1) (ở đây là tiếng Hán) sang ngôn ngữ thứ hai (ở đây là tiếng Việt).

1.3. Theo chủ quan của chúng tôi, có lẽ đến nay chưa có một công trình nào dành riêng cho việc nghiên cứu lỗi về phát âm tiếng Việt của du học sinh Trung Quốc do chuyển di từ ngôn ngữ thứ nhất một cách toàn diện.

1.4. Nghiên cứu đề tài này, người viết hy vọng luận văn sẽ góp phần khẳng định có nhiều nguyên nhân khiến người học ngôn ngữ thứ hai thường mắc lỗi phát âm như đã nói ở trên nhưng nguyên nhân do chuyển di từ L1 là nguyên nhân không thể phủ nhận. Đó là một trong những nguyên nhân mà bất cứ ai dạy hay học ngoại ngữ cũng cần phải nắm được để tìm cách tránh lỗi cũng như sửa lỗi sử dụng L2.

Nếu đạt được mục tiêu đặt ra, ngoài những đóng góp về mặt lí luận là củng cố lí thuyết về lỗi sử dụng L2, luận văn còn có thể làm tài liệu tham khảo cho những ai muốn tìm hiểu về lỗi sử dụng L2 nói chung, lỗi phát âm L2 nói riêng khi dạy - học ngoại ngữ, ngôn ngữ thứ hai (L2) của người học.

2. Lịch sử vấn đề

2.1. Về việc nghiên cứu lỗi sử dụng ngôn ngữ thứ 2 của người học

- Trước khi ngành Phân tích đối chiếu ra đời (khoảng giữa thế kỉ XIX), hướng nghiên cứu về lỗi sử dụng ngôn ngữ thứ 2 / ngoại ngữ (L2) của người học (NH) ngoại ngữ chưa được giới nghiên cứu ngôn ngữ học quan tâm một cách thỏa đáng.

- Ngành phân tích đối chiếu ra đời và đã lấy trường tâm lí hành vi luận làm căn cứ lí luận khi đưa ra quan điểm: lực cản duy nhất khiến người học ngoại ngữ không đạt kết quả như mong muốn là sự can thiệp không nên có của thói quen từ ngôn ngữ thứ nhất (L1) của người học; và tất cả lỗi trong quá trình học ngoại ngữ là do sự khác biệt giữa L1 và L2. Sự khác biệt giữa hai ngôn ngữ (L1 và L2) chẳng những là nguyên nhân gây ra lỗi mà còn là bức rào tạo ra những khó khăn cho người học. Chính vì vậy, việc đối chiếu L1 và L2, chỉ ra được sự khác nhau giữa chúng sẽ là chìa khóa giải quyết vấn đề phát hiện lỗi và sửa lỗi khi học ngôn ngữ thứ hai.

- Vào đầu những năm 70 của thế kỉ trước đã có hàng loạt công trình nghiên cứu lỗi L2 của người học tiếng ra đời. Dưới đây là một số công trình tiêu biểu:

+ Grauberg, W. (1971), “An error analysis in the German of first – year university students” in Perren and Trim (eds) 1971 (Phân tích lỗi trong tiếng Đức của sinh viên năm thứ nhất” Perren, Trim (và một số tác giả).

+ George, H. (1972), “Common errors in language learning: insights from English, Rowley mass: Newbury House” (Lỗi thường gặp khi học ngôn ngữ: những thấu hiểu khi học tiếng Anh, Rowley Maass: Nhà xuất bản Newbury).

+ Dulay, H and M. Burt (1984), “You can’t learn without goofing, An analysis of children’s second language errors”, in Error Analysis edited by Jack C. Richards, London and New York: longman, (“Bạn không thể học mà không

mắc lỗi, phân tích lỗi khi học ngôn ngữ thứ hai của trẻ”, Phân tích lỗi, biên tập Jack C. Richards, Nhà xuất bản Longman tại London và New York).

+ Trần Thị Châu (1974), “Error analysis, “Error analysis, contrastive analysis and students’ perception: a study on difficulty in second language learning”, International Review of applied Linguistics. (“Phân tích lỗi, so sánh đối chiếu và nhận thức của người học: một nghiên cứu về những khó khăn khi học ngôn ngữ thứ hai”, Tổng quan về Ngôn ngữ ứng dụng trên thế giới, số 13, trang 119).

Ở Việt Nam, trong hơn chục năm trở lại đây đã có một số công trình nghiên cứu lỗi của người học ngoại ngữ (cũng dựa trên ngữ liệu lỗi của người học tiếng Anh), như:

+ Phạm Đăng Bình (2001), “Một số quan niệm khác nhau về lỗi trong quá trình dạy và học tiếng nước ngoài”, Ngôn ngữ, số 14, 59-66.

+ Phạm Đăng Bình (2002), “Thử đề xuất một cách phân loại lỗi của người học ngoại ngữ nhìn từ góc độ dụng học giao thoa ngôn ngữ - văn hóa”, Ngôn ngữ, số 9, 58-72).

+ Trần Kim Phượng (2005), “Những lỗi thường gặp về trật tự từ ở người Việt học tiếng Anh”, Ngôn ngữ & Đời sống, số 10, 28-29.

+ Đỗ Minh Hùng (2007), “Lỗi ngữ pháp tiếng Anh thường gặp của người Việt Nam”, Luận án TS Ngữ Văn, ĐHQG Tp HCM .

Tóm lại, việc nghiên cứu lỗi của người học ngoại ngữ đã được giới nghiên cứu ngôn ngữ học quan tâm nhưng vẫn còn chưa hoàn toàn đồng nhất về quan điểm nguyên nhân mắc lỗi của người học ngoại ngữ. Các công trình chủ yếu là dành tìm hiểu những lỗi sử dụng L2 - ở đây là tiếng Anh - của người học từ nhiều nguyên nhân. Kết quả nghiên cứu về lỗi ngữ pháp tiếng Anh ở các nước nhìn chung đều thống nhất ở chỗ không cho ảnh hưởng của tiếng mẹ đẻ hay việc chuyển di tiêu cực của L1 của người học là nguyên nhân duy nhất gây ra

lỗi sử dụng L2. Hơn nữa, mỗi công trình tuy đều cố gắng chỉ ra một vài kiểu lỗi với những góc nhìn khác nhau nhưng chưa có công trình nghiên cứu nào tổng kết các loại lỗi và nguyên nhân gây lỗi một cách đầy đủ, toàn diện.

Vận dụng kết quả nghiên cứu của những người đi trước, luận văn này tập trung nghiên cứu lỗi phát âm tiếng Việt của du học sinh Trung Quốc.

2.2. Về tình hình nghiên cứu lỗi sử dụng tiếng Việt

Đã có khá nhiều công trình nghiên cứu về việc sử dụng tiếng Việt không đúng. Đối tượng sử dụng tiếng Việt ở đây bao gồm cả người Việt với tư cách là người sử dụng L1, lẫn người nước ngoài với tư cách là người sử dụng L2. Dưới đây là một số công trình nghiên cứu tiêu biểu:

- Diệp Quang Ban, (1976), “Tìm cách giúp thêm cho học sinh viết đúng tiếng Việt”, Ngôn ngữ, số 3- 1976.

- Nguyễn Đức Dân (1995), Tiếng Việt thực hành, ĐHTH, Tp HCM.

- Nguyễn Minh Thuyết (1974), Mấy gợi ý về việc phân tích và sửa lỗi ngữ pháp cho học sinh, Ngôn ngữ, số 1 - 1975.

- Nguyễn Minh Thuyết, Nguyễn Văn Hiệp, (1997), Tiếng Việt thực hành, Nxb ĐHQG HN.

- Thạch Bảo Khiết (2000), Phân tích những chỗ khó về tiếng Việt, Học báo Học viên, Ngoại ngữ Giải phóng quân, NO.2, 61- 63.

- Lê Xảo Bình (2004), Lỗi sử dụng tiếng Việt của người Trung Quốc nhìn từ góc độ xuyên văn hóa, Luận văn Thạc sĩ.

- Dương Khiết, Những suy nghĩ về sự khác biệt giữa văn hóa Việt Nam và Trung Quốc trong quá trình học tập văn hóa giao tiếp của sinh viên TQ.

- Lí Tuyết Ninh (2008), Phân tích sự giống nhau và khác nhau về từ Hán Việt và giảng dạy ngôn ngữ, Tung hoành Đông Nam Á. NO. 09, 136 -139.

Tóm lại, các công trình vừa dẫn đều ít nhiều nhắc đến lỗi sử dụng tiếng Việt của người Việt hoặc người nước ngoài xong chưa có một công trình nào